

СТАНОВИЩЕ

от проф. Биянка Любчова Торньова, дп

Зам.-декан по НИД на ФОЗ

Относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор“

Професионално направление: 7.1. „Медицина“

Област на висше образование: 7. „Здравеопазване и спорт“

Докторска програма: „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“

Тема: „Лекарски грешки в денталната практика – сравнителен анализ и модел на управление на риска в денталната практика“

Автор: д-р Тихомира Миткова Шилер

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: Катедра по социална медицина и обществено здраве, ФОЗ, МУ-Пловдив

Научен ръководител: доц. д-р Нина Мусурлиева, дм

Становището е изготвено на основание на Заповед № Р-2021/30.08.2022 г. на Ректора на МУ – Пловдив за определяне членовете на научно жури по процедурата.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект от документи и материали по процедурата отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и е в съответствие с Чл.70 (1) от I Раздел - Придобиване на ОНС „Доктор“ и „Доктор на науките“ в МУ – Пловдив, Правилник на МУ-Пловдив от 28.01.2021 г.

Д-р Тихомира Шилер завършва средното си образование в Гимназия с преподаване на чужди езици „Проф. Д-р. Асен Златаров“- гр. Хасково. От 2008 до 2014 год. се обучава по специалността „Дентална медицина“ във ФДМ на Медицински университет - Пловдив и завършва висшето си образование с отличен успех от семестриални и държавни изпити.

Професионалният път на д-р Шилер започва през 2014 год. като дентален лекар в ИППДП „Д-р Антон Петев“ гр. Хасково, където тя практикува до 2017 год. В периода 2018-2020 год. тя трупа професионален опит като дентален лекар на ръководна позиция в дентален център „Ханзен“ в гр. Щутгарт, Германия. От ноември 2020 год. д-р Шилер специализира „Ортодонтия“ в ортодонтическа практика „Д-р Нина Хайниг“ в гр. Вендлинген, Германия.

През юни 2021 год. е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Социална медицина и обществено здраве“ при МУ-Пловдив с научен ръководител доц. д-р Нина Мусурлиева.

Владее отлично немски и английски език, като притежава следните сертификати: DSD ниво C1 и Cambridge Academy ниво C1.

Докторант д-р Тихомира Шилер е приложила копия на 3 научни публикации (2 от които в реферирани списания) по темата на дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Представеният дисертационен труд е посветен на значим проблем в съвременното здравеопазване, който добива нови теоретични и практически измерения чрез конкретното изследване – лекарските грешки в денталната практика. Проблемът с лекарските грешки не е изолиран за България. Той се наблюдава както в Европа, така и в световен мащаб. Поради това от голям обществен интерес е обсъждането и развитието на стратегии за избягване на лекарски грешки.

Темата на дисертацията е изключително актуална и от гледна точка на обективния факт, че задълбоченото проучване и анализ на стратегии за минимизиране на лекарските грешки и рискове, търсенето и реализирането на ефективни и адекватни мерки за повишаване на безопасността на медицинските и дентални грижи са предпоставка за недопускане на сериозни инциденти по време на лечебния процес.

3. Познаване на проблема

Научната осведоменост на докторантката се демонстрира в направения съдържателен анализ на съвременни теоретични концепции и практики в областта на лекарската грешка.

Авторката познава много добре литературата по темата, адекватно оценява и творчески използва литературния материал. Теоретично представената проблематика се базира на голям брой, подходящо подбрани литературни източници и автори. По този начин, насочеността на теоретичното проучване дава възможност емпиричното изследване да бъде построено върху солидна и научно обоснована теоретична база. Според направената литературна справка, по предложената тема са ползвани 211 литературни източници, от които 25 на кирилица и 186 на латиница.

4. Методика на изследването

Методиката на проучването дава възможност за изследване на всички страни и аспекти на проблема. Д-р Т. Шилер е разработила собствен изследователски инструментариум, което е значителен принос на дисертационния труд. Първичната информация, необходима за целите на проучването, е събрана чрез социологически метод – анкетно проучване. Използвана е анкетна карта в електронен вариант. Анкетната карта е разработена и преведена от докторанта. За нуждите на изследването е проведено пилотно проучване през м. януари 2020 год., включващо 40 лекари по дентална медицина от четири областни града – София, Пловдив, Варна, Бургас и 30 дентални лекари от провинции Баден-Вюртемберг и Бавария. Пилотното проучване дава възможност да се апробира и усъвършенства методиката за набиране на информацията, а също така и за тестване ефективността на избрания метод за събиране на информация.

Същинското проучване е проведено онлайн в периода февруари 2020 – април 2021г по идентичен въпросник за двете изследвани групи, съдържащ 25 въпроса. Предложената методика дава възможност за постигане на целта, осигурява

представителност на резултатите и е предпоставка за пълноценни изследователски данни и обобщения. Надеждността на въпросника е установена чрез оценка на вътрешната консистентност и по метода тест-ретест.

Систематизирането, обработката и анализа на данните е реализирано със статистическия пакет IBM SPSS Statistics 20.0. Приложени са статистическите методи: дескриптивен анализ; вариационен анализ за количествени променливи и честотен на качествените променливи; непараметричен анализ- тест χ^2 Критерий на Пирсон и екзактен тест на Фишер – за проверка на хипотези за наличие на връзка между категориини променливи; корелационен анализ. Направен е айтъм-анализ, като е изчислена трудност и дискриминационна сила на въпросите, и графичен анализ – за визуализация на получените резултати.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертацията е резултат на детайлно проучване на изследвания проблем и анализ на различните му теоретични и практически измерения. Композирана е от увод, пет глави, изводи, препоръки, приноси, библиография и приложения. Дисертационният труд съдържа 149 стандартни страници. Данните от проучването са богатото онагледени със 7 таблици, 44 фигури и 42 приложения, което поставя достъпен и лесно четивен фундамент на дисертационния труд.

Д-р Тихомира Шилер показва добра информираност по изследваната проблематика. В увода е представена кратка информация за актуалността и значимостта на темата и основанията за избора ѝ. В **първа глава „Литературен обзор“** е направен обстоен анализ на понятието „лекарска грешка“ - формулировки и дефиниции на понятията. В исторически аспект са очертани промените в схващанията за лекарската грешка, както и причините за тяхното допускане. Направен е критичен анализ на теорията за възникване на нежелани събития. Авторката анализира и сравнява законовите изисквания и стратегиите за справяне с лекарските грешки, които са развити в Република България и Федеративна Република Германия. Тя стига до извода, че съществуват разлики в законовите регулации, касаещи правата на пациентите в България и в Германия. Освен това и в България и в Германия липсва задължителна учебна дисциплина в учебния план на Медицинските университети, посветена на темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска грешка“. Поставен е акцент и на комуникативните умения на денталните лекари, тъй като пропуските в комуникацията между членовете на медицинския екип и лекар-пациент са сред основните причини за лекарска грешка. Анализът на достъпната литература показва, че безопасността на пациента е проблем, решаването на който изисква вниманието и усилията както на лекарите, медицинските специалисти и пациентите, така и на системата като цяло, включително и всички управленски структури на различно ниво.

В **следващата глава** е представена концепцията на емпирично изследване. Логично са изведени хипотеза, цел, предвидените задачи за решаване, обект и предмет на наблюдение, логически единици, технически единици и признаците на наблюдение.

Целта на дисертационния труд е да се проучи и сравни отношението на денталните лекари, завършили образованието си и практикуващи в България и тези, завършили и работещи в Германия към темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска

грешка“. За изпълнението на поставената цел са формулирани четири задачи, адекватни на целта.

Проведено е собствено проучване, като са обхванати общо 351 респонденти - 137 лекари по дентална медицина, дипломирани и работещи в България и 149 дентални лекари, дипломирани и работещи в Германия.

Събраната информация е достатъчна по обем, за да се получат надеждни резултати. Те са умело анализирани и интерпретирани от докторантката в глава **„Резултати и обсъждане“**. Обособени са 5 параграфа:

1. Социално-демографска характеристика на контингента – Установено е разпределението на анкетираните лица по факториални признаци – възраст, пол, трудов стаж, вид на практиката, в която работят и наличие на специалност.

2. Анализ на въпросите за оценка качеството на следването по „Медицина“ и „Дентална медицина“ по темите „Безопасност на пациента“ и „Лекарска грешка“ – Установено е мнението на българските и немските дентални лекари по отношение на придобитите знания и умения по време на обучението за същността и причините за допускане на грешки, както и начините за тяхното избягване; усвоените знания, относно безопасността на пациента и получаването на допълнителни знания по линия на следдипломното обучение.

3. Ролята на комуникацията в екипа и комуникацията лекар-пациент във връзка с проблема „Лекарска грешка“ и „Безопасност на пациента“ – Проучено и анализирано е мнението на респондентите от двете групи, относно готовността им да споделят с пациента собствени грешки и грешки, допуснати от други колеги, както и готовността на споделят и обсъждат тези грешки с ръководството на лечебното заведение.

4. Ролята на умората и полагането на извънреден труд за допускане на лекарска грешка – Направен е сравнителен анализ на мнението на денталните лекари от двете групи за влиянието на умората и полагането на извънреден труд като рискови фактори за допускане на лекарски грешки.

5. Докладване на лекарска грешка и култура на обвинение – Направен е задълбочен анализ на мнението на денталните лекари от двете изследвани групи за това, кой носи по-голяма вина за допускане на лекарски грешки – лекарят или помощния персонал, дали допуснатата грешка е знак за некомпетентност и моралният въпрос – „трябва ли да се докладва грешка, която няма негативни последици?“. Авторката се стреми да намери отговор на проблема за ползата от докладването на лекарските грешки и каква е ролята на професионалните организации в тази област.

Безспорен принос на дисертационния труд е разработения „Модел за управление на риска в денталната практика (МУРДП) за България“. Той включва 10 основни звена, чрез които да се постигне подобряване на безопасността на пациентите и качеството на провежданите манипулации.

Дисертацията завършва с обобщени изводи и обосновани препоръки.

Заслужава да бъдат изтъкнати следните по-важни **научни приноси** в настоящата дисертация, които са от теоретичен и практико-приложен характер:

Приноси с теоретичен характер

1. Анализирано и оценено е мнението на денталните лекари в Германия и в България по темите, свързани с лекарската грешка и безопасността на пациентите.

2. Осъществено е проучване сред денталните медици в България и е направен задълбочен анализ на нуждите и спецификите на тяхната дейност по отношение на управление на качеството на здравните услуги.

Приноси с практико-приложен характер

1. Разработен е Модел за управление на риска в денталната практика (МУРДП), чрез който се цели подобряване на безопасността на пациентите.
2. Разработена и предложена е програма за свободноизбираема учебна дисциплина по „Безопасност на пациента в денталната практика“, която би допринесла за повишаване на сигурността на пациентите.
3. Разработени са конкретни препоръки към различни институции, които биха допринесли за разработване на стратегии за повишаване на безопасността на пациентите и намаляване на риска от лекарска грешка.

Разработеният от докторантката „Модел за управление на риска в денталната практика (МУРДП)“ може да се използва от денталните медици в България за подобряване на качеството на денталните услуги и намаляване на риска.

6. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Д-р Т. Шилер е приложила копия на 3 научни публикации (2 от които в реферирани списания) по темата на дисертационния труд. Тя е водещ автор и в трите представени публикации. Броят и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на МУ-Пловдив за публична защита и в голяма степен отразяват постигнатите резултати и същността на дисертационното изследване.

7. Лично участие на докторанта

Дисертационният труд показва, че д-р Тихомира Шилер е извървяла успешен път на изследователско развитие, придобила е опит за провеждане на научни изследвания и интерпретация на получените резултати. Във връзка с това давам висока оценка за личното участие на докторантката в проведеното дисертационно изследване и преценявам като значими и точни формулираните научни приноси и получени резултати.

8. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд е оформен според изискванията и отразява в стегнат вид целите, задачите, използваните методи, постигнатите резултати, направените изводи и препоръки.

11. Критични забележки и препоръки

Критични забележки и препоръки към проведеното изследване и комплект материали нямам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд е задълбочено научно изследване, което напълно отговаря на актуалните изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ и ще допринесе за позитивна промяна в обучението на студентите по дентална медицина. Той

показва, че д-р Шилер притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид изтъкнатите достойнства на дисертационния труд, а именно значимостта на темата, използваните методи, получените данни със статистическа релевантност и богат приносен характер, давам своята *положителна оценка* и *предлагам на почитаемото научното жури да присъди на д-р Тихомира Миткова Шилер образователната и научна степен „доктор“* по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“, в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина.

26. 09. 2022г.
гр. Пловдив

Подпис: ...

/проф. Б. Торньова, дп/

Заличено на основание
Чл.5 §1, б. "В" Регламент (ЕС)2016/679